N°. 2141. 1854.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze Courant verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5.00; voor de buitensteden *f* 6.00; *franko* door het geheele Rijk.
Brieven, Gelden, enz. FRANKO te adresseeren aan het Burea dezer COURANT.

DINGSDAG, 9 MEI.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1.00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents de regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

Vereeniging: REGT VOOR ALLEN.

De Vereeniging stelt aan de Kiezen der Hoofdstad voor, bij de aanstaande verkiezing van Twee Leden voor de Provinciale Staten van Noord-Holland, op Dingsdag 9 Mei e. k., hunne stemmen uit te brengen, ter vervanging van den Heer A. VAN DER HOOP, op den Heer

R. DANIEL WOLTERBEEK,

op de witte stembriefjes in te vullen; ter vervanging van den Heer Mr. J. VAN LENNEP, op den Heer

Mr. W. J. C. VAN HASSELT,

op de geele stembriefjes in te vullen.

Namens de Vereeniging,
Het Bestuur:
L. J. ALBERDINGK THIJM,
Sekretaris.

AMSTERDAM, 8 Mei.

Ll. Zaturdag had in de Tweede Kamer eene nieuwe diskussie plaats omtrent de quæstie van 't onderwijs, over de vraag namelijk, of 's Konings tusschenkomst mogt worden ingeroepen, als de aanvraag tot oprigting van een bijzondere school der 1e klasse door de gemeente en 't provinciaal bestuur is geweigerd. De heer Thorbecke had tijdens zijn ministerie die vraag toestemmend beantwoord en bij ministerieele cirkulaire de belanghebbenden daaromtrent gewaarschuwd. De tegenwoordige Regering integendeel had daarop ontkennend gesproken, bij monde van den tegenwoordigen minister van Binnenl. Zaken. Van daar dat thans voor de derde maal over die aangelegenheid in 't openbaar wordt beraadslaagd. Intusschen, men is tot geen rezultaat gekomen. De drie voorgestelde motiën van orde werden allen verworpen. Die van den heer Groen vroeg een partieele wijziging van de wet op het onderwijs. Die van den heer van Hoëvel verklaarde dat het systeem, door Thorbecke gevolgd, door de Kamer werd goedgekeurd. Eindelijk gaf die van den heer van Goldstein hare goedkeuring aan het systeem door het tegenwoordig ministerie omhelsd. Wat nu? Het is een raadsel, dat wij in een volgend Nommer zullen trachten op te lossen. Wij laten van daag de diskussien volgen, die wij belangrijk genoeg zijn, om ze eenigzins uitvoerig mede te deelen.

Aan de orde is de beraadslaging over het vraagstuk betrekkelijk de oprigting van bijzondere scholen der eerste klasse.

De heer *Elout van Soeterwoude* wenscht in de eerste plaats eene poging te doen, om het vraagstuk af te scheiden van het regtskundige en staatkundige oogpunt. Het geldt hier stelsel tegenover stelsel, meening tegenover meening; een stelsel, dat sedert 1838 met warmte door zijne vrienden was verdedigd. Spr. ontwikkelt dat stelsel, hetgeen hij acht geheel onafhankelijk te zijn van de meerdere vrijheid van onderwijs, door de Grondwet gewaarborgd. De wet van 1806 is gewis niet billijk, maar laat in de meest stellige bewoordingen bijzondere scholen van de 1ste klasse toe; en het is de uitvoering van die wet, welke verlangd wordt. Spr. treedt alsnu in eene breedvoerige ontwikkeling, ten betooge van al hetgeen zijne vrienden hebben gedaan en beproefd, om dergelijke toepassing der wet van 1806 te erlangen. De circulaire van den vorigen minister van Binnenlandsche Zaken was eene wijze regeringsdaad, die goede vruchten had gedragen; en wanneer nu de tegenwoordige minister zich daarentegen door de bestaande wetten gebonden acht, dan mag hij aan de ingezetenen niet onthouden de vrijheid, bij de Grondwet gewaarborgd; maar is verpligt ten spoedigste eene partiële wijziging van de wet op het onderwijs in te dienen. Zoodanige partiële wijziging zou niets prejudiceren voor de aanstaande algemeene wetgeving op het onderwijs.

De heer Thorbecke zegt dat niemand hem van partijdigheid beschuldigen zal ten aanzien van zoodanige rigting van onderwijs, als waartoe deze diskussie aanleiding heeft gegeven. Spr. is vriend van vrijheid, van een krachtig gouvernement, dat de waarborg is voor het beheer en de handelingen van ondergeschikte besturen, en hij is, in dien zin, voorstander van centralisatie. Met voldoening ziet hij dan ook dat nu verlangd wordt door hen, die daarvan een verwijt hadden gemaakt aan het vorig gouvernement.

De vraag is nu, wat veroorlooft de bestaande wet van 1806, en hij zal, in betrekking met Spr. cirkulaire van 1849 (eene der eerste daden van zijn bestuur) zich, in weinige woorden, die hij er over te zeggen heeft, uitsluitend houden aan die wet. Hij zal die wet beschouwen als eene speciale wet, en hij zal vragen, welke magt heeft, tot verzekering van de magt des gouvernements, de Koning uit die wet? De wet van 1806 organizeert meer of min: slechts twee punten, de instelling der schoolopzieners en de waarborgen van examen voor het lager onderwijs. Overigens is de wet van 1806 eene wet van beginselen, afhankelijk van later gestelde regels. De hoofdgedachte der wet is: de bevordering van het lager onderwijs te maken tot een algemeen nationaal belang. Wat kan, nu, volgens die wet, het Gouvernement doen? Volgens den traditionnelen uitleg (dien hij *eenzijdig* noemt en gedeeld wordt door den tegenwoordigen Minister van Binnenlandsche Zaken) is de bevoegdheid van bet Gouvernemet uiterst gering, zoo niet geheel *nietig*. Men is tot dien eenzijdigen uitleg gekomen door dat men uitsluitend, ten aanzien, van de quæstie thans aanhangig, het oog heeft gevestigd op art 12, zamengevoegd met het tweede gedeelte van art. 2. Daardoor heeft men het stelsel der wet, in haar geheel, niet behoorlijk in aanmerking genomen. Art. 12 spreekt niet van bijzondere scholen, maar van scholen in het algemeen, door wie [illegible]. Zelfs de zamenvoeging van het 2e gedeelte van art. [illegible] tusschenkomst van het algemeen bestuur niet uit; overigens behoorde art. 12 in verband beschouwd te worden met het eerste lid van art. 2. Indien de ondergeschikte besturen nu weren het oprigten van scholen, dan voldoen zij niet aan hunne roeping, dan werken zij tegen waar zij bevorderen moeten, en dan zegt de aard van de zaak, de hoofdgedachte der wet en art. 1, met zoo vele woorden, wat alsdan de taak is van het algemeen gouvernement. Het toezigt, in art. 1 aan het gouvernement opgedragen, sluit ook handelen in, en daarom was het wel degelijk bevoegd, om, bij miskenning der pligten door lagere besturen, tusschen beide te komen. De wet van 1806 geeft zelfs de bevoegdheid aan het algemeen gouvernement, om zijne tusschenkomst te regelen en te organiseren, ten betooge waarvan Spr. zich beroept op art. 51 der wet. De magt, die de wet daar gaf, was zoo onbeperkt, dat men thans schromen zou, die aan het uitvoerend gezag toe te kennen. Uit een en ander blijkt, waarom Spr. gemeend heeft en nog meent, dat de Koning *kan*, dat de Koning *moet* toezien en tusschen beide komen, daar, waar de zorg voor de bevordering van het lager onderwijs bij de gemeentebesturen te kort schiet.

De heer *van der Brugghen* verklaart, dat het uitnemend betoog van den vorigen Spreker hem ontnomen had, al wat hij zelf over de zaak had willen zeggen. Hij wenschte er alleen bij te voegen, dat het inderdaad ongerijmd zou zijn, te meenen, dat in een ordelijken staat de hoogste magt niet in staat zou wezen, om verkeerde handelingen van ondergeschikte besturen tegen te gaan. Spreker betoogt vervolgens, dat de nieuwe Grondwet van 1848 volstrekt geene verandering heeft kunnen brengen in de toepassing van de wet van 1806; omdat in die wet geene enkele bepaling voorkomt, die met haar in strijd zou zijn. Integendeel, art. 194 der Grondwet acht Spreker geheel in overéénstemming met de wet van 1806.

De heer *Sleeswijk Vening* neemt op zich de verdediging, die de tegenwoordige minister *van Binnenlandsche Zaken* aan de wet van 1806 heeft gegeven, en hij verklaart zich juist vóór elken traditionnelen uitleg; omdat, hoe nader men bij de makers van de wet stond, men ook meer zekerheid had, dat de wet beter uitgelegd werd. (Wij achten het onnoodig, dit stelsel hier terug te geven, aangezien het algemeen bekend is en berust op de meening, dat alleen eene nieuwe wet op het onderwijs eenige verandering in het vraagstuk, dat het hier geldt, zou kunnen aanbrengen.)

De heer van Goltstein merkt op, dat de vergadering nu gewikkeld is in eene diskussie, waarvan geene uitkomst hoegenaamd te wachten is. Alleen het doen van een voorstel tot het veranderen van de bestaande wetgeving op het onderwijs zou eenige uitkomst kunnen hebben. — De tweede opmerking is, dat men de vrijzinnige bepalingen van de Grondwet van 1848 wil toepassen op die van de wet van 1806, 't geen spreker eene onmogelijkheid acht, omdat beide wetten van tegenovergestelde beginselen z. i. uitgaan. — Eene derde opmerking maakt de Spr., daarin bestaande, dat men op de *hoofdgedachte* der wet van 1806 minder behoort te letten dan op de letter der wet; en dat die letter hem Spr., toeschijnt allezins te pleiten voor de meening, die de Min. van Binnenl. zaken heeft omhelsd.

De heer de Kempenaer verklaart, dat de beschouwingen van den heer van Goltstein z. i. volkomen juist zijn, en hij wenschte er nog slechts iets bij te voegen, om aan te toonen dat de wet van 1806 inderdaad zeer duidelijk is en geene tweërlei uitlegging toelaat. Daartoe doorloopt de Spr. de wet, gelijk vroegere sprekers gedaan hebben en komt tot hetzelfde resultaat als de heeren van Goltstein en Vening. Volgens Spr. was tevens de zorg over het lager onderwijs, volgens de wet van 1806, alleen opgedragen aan de departementale besturen, en niet aan het hooger gezag; ook *nu* kon dus de Koning de oppermagt daarover niet uitoefenen,

De *minister van Binnenlandsche Zaken* beschouwt de geheele quæstie als een juridiek vraagstuk, en zal alleen van dit standpunt de zaak behandelen. Terugkomende op de diskussie van 28 Maart, verklaart de min., dat hij [illegible] ten aanzien van den vorigen min. van Binnenlandsche Zaken, zooals de heer Thorbecke had beweerd. Met hem was hij het eens, dat dit niet betamelijk zou zijn. Wat het vraagpunt zelf betreft: het heeft den min. bevreemd, dat de heer Thorbecke toen had gesproken van de gedragslijn, die hij zou gevolgd hebben, »indien het uur geslagen ware"; want dat onder zijn bestuur juist hetzelfde geval had plaats gehad, waarop mede eene afkeurende beschikking was genomen, op grond dat de beslissing niet bestond aan het hooger bestuur.

De oprigting van bijzondere scholen der 1e klasse acht de minister niet te zijn van algemeen belang; een besluit, waarbij zoodanige oprigting belet wordt, kan derhalve noch geschorst nog vernietigd worden op grond, dat het strijdig zou mijn met het algemeen belang. De uitvoerende magt in den Staat was bovendien aan regelen gebonden, en niet bevoegd, om te treden in de attributen van andere gestelde magten, hetgeen geschieden zou bijaldien de Koning besliste omtrent het vraagstuk van de oprigting van bijzondere scholen der 1ste klasse.

Ten aanzien van de interpretatie der wet van 1806 refereert de minister zich aan hetgeen de heer de Kempenaer had aangevoerd en herhaalt overigens al wat door de verdedigers van het regerings-stelsel, ten dezen aanzien, is aangevoerd geworden. De slotsom van des ministers rede komt daarop neder, dat hij bij zijne meening blijft persisteren, en dat hij den Koning niet kan voordragen te beslissen over de oprigting van bijzondere scholen der eerste klasse, wanneer deze geweigerd is geworden door gemeente- of provinciale besturen.

De minister verklaart ten slotte, dat hij *geene* partieele wet zal indienen tot wijziging van de wet op het onderwijs; omdat de Grondwet wil eene geheele herziening, en eene nieuwe wet op het lager en middelbaar onderwijs die zoo ver is gevorderd, dat zij binnen weinig dagen aan het oordeel van den Raad van State zal worden onderworpen.

De heer *Groen van Prinsterer* meent, dat deze discussie *wel* uitkomsten zal opleveren, maar dan moet men de quæstie niet overbrengen op art. 194 der Grondwet van 1948; want die Grondwet was geheel buiten het vraagstuk. Het was niet te doen, om de regeringsbeginselen van die Grondwet toe te passen op de wet van 1806. De discussie zal *wel* uitkomsten hebben, wanneer de vergad. zou goedvinden zich te vereenigen met eene motie van orde, die hij de vrijheid zou nemen voor te stellen. De Spr. releverende de rede van den heer Thor-

becke, beaamt wat dat lid had gezegd omtrent de bevoegdheid der Hooge Regering in de zaak, welke het hier gold; maar meent toch dat de vorige Minister van Binnenl. Zaken daarvan niet zoo overtuigd scheen, als hij nu blijkt te zijn; want dat de circulaire van 1849 in de meest twijfelachtige bewoordingen was gesteld geworden.

Na herhaling van de reeds bekende argumenten dringt Spr. aan op eene partiële wet, en vraagt den Min., in verband met diens verklaring, of hij eene zoodanige wet inderdaad *ongeoorloofd*, of wel *onnoodig* keurde? Achtte de Min. het ongeoorloofd, hoe kwam het dan, dat de andere Ministers voorstanders zijn van partiële wetten? De Grondwet, zeide de Minister, eischt volledige regeling; maar hoe doet dan de Min. van Justitie? Ook de regterlijke organisatie wil de Grondwet *geheel* geregeld hebben en toch worden de wetten ingediend, die ingrijpen in die organisatie? Acht de Min. het minder noodig, omdat er eene wet ophanden is, dan meent Spr. toch, dat de Minister vooral niet bedacht is op de groote bezwaren, die eene spoedige tot standkoming eener algemeene wet op het onderwijs in den weg staan. Door de verklaring des Ministers zullen zich de weigeringen nu vermenigvuldigen; men zal er steun in vinden voor reactionnaire velleïteiten.

Men zal nu aan de genade en ongenade van de gemeente- en provinciale besturen worden overgelaten, en niet gevrijwaard zijn voor willekeurige beschikkingen. Dat mag zoo niet voortduren en uit de bezwaren, die zich verzetten tegen de aanneming van eene algemeene wet, putte de Spr. het gevolg, dat zoo spoedig doenlijk de zaak partiëel werd geregeld. Hij besluit, met de volgende motie van orde voor te stellen: »De kamer van »oordeel, dat, indien na weigering van autorisatie voor »bijzondere scholen, de eindbeslissing van den Koning »niet kan worden gevraagd, onverwijlde wettelijke voor»ziening in deze leemte, der bestaande verordeningen »vereischt wordt, gaat over tot de orde van den dag."

De heer *Sloet tot Olthuis* meent, dat de quæstie tot dus ver niet is beschouwd van de praktische zijde: namelijk, welke invloed de oprigting van scholen der eerste klasse reeds heeft gehad op de gewone scholen en op het lot der onderwijzers? Plotseling zien de gewone scholen zich blootgesteld aan eene gevaarlijke mededinging, die zij op den duur niet kunnen volhouden; Spreker acht het dus allezins billijk, dat de bijzondere scholen der tweede klasse zouden hervormd worden in openbare scholen.

De heer *Thorbecke* beantwoordt uitvoerig de bedenkingen tegen zijne beschouwingen ingebragt, en de argumenten aangevoerd ter verdediging van den ministerieelen uitleg der wet van 1806, door de heeren de Kempenaer, Sleeswijk Vening, Groen en den minister. Onder anderen bleek uit deze redevoering, dat onder het vorig ministerie geene enkele zaak, als die het hier gold, is ten einde gebragt, zoodat den minister ten onregte had verweten, dat het vorig gouvernement mede geweigerd had, den Koning te doen beslissen. De aanvragen, die geweigerd waren onder het vorig gouvernement, door de gemeente of lagere besturen, zijn allen toegestaan geworden ten gevolge van de tusschenkomst der regering op officieuse wijs, zonder dat het noodig was geweest den Koning te doen beslissen. Spreker verklaart zich ook tegen de motie van den heer Groen, als zijnde, naar zijne meening, eene partieele wet ontijdig en bovendien overbodig, aangezien, volgens hem, de Koning reeds de verlangde bevoegdheid bezit.

De heer van der Brugghen komt terug op zijne vorige bedenkingan en verklaart, te willen stemmen voor de motie van den heer Groen.

De heer van Hoëvell is voorstander van vrijheid van onderwijs en betreurt dat zoo dikwerf z. i. van die vrijheid misbruik gemaakt wordt; maar niettemin wil hij de vrijheid gehandbaafd hebben. En nu meent hij, dat alleen partijdige uitvoering en eenzijdige interpretatie die vrijheid bij de wet van 1806 heeft doen belemmeren; daarom kan hij zich moeijelijk vereenigen mat de motie van den heer Groen. Want men verlangt daarin eene nieuwe, eene partiele wet, en z. i. is dit niet niet noodig. Hij stelt daarom, op zijne beurt, de navolgende motie van orde voor. »De Kamer van oordeel, dat volgens de wet van 1806, de koning het regt heeft, om, »in hooger beroep, te beslissen over de besluiten der»gemeentebesturen en gedeputeerde staten, omtrent het »oprigten van bijzondere scholen, gaat over tot de orde »van den dag." Spr. hoopt, dat zelfs de heer Groen zijne motie zal ondersteunen; want sedert jaren is toch de heer Groen overtuigd, dat op die wijze alleen de wet van 1806 behoort te worden geïnterpreteerd.

De heer v. *Goltstein* acht eene partiele wet op het onderwijs geoorloofd; maar zeer moeijelijk. De motie van den heer Groen beschouwt hij als onaannemelijk, omdat zij is tweeslagtig en dubieus; of eene beschuldiging te hervatten tegen de Regering en de Vergadering zelve. Die van den heer van Hoëvell is eene authentieke interpretatie van eene bestaande wet, uitgegaan van een der takken der Wetgevende magt, zonder raadpleging der overige takken. Hij kon dus ook deze motie niet ondersteunen.

De heer *van Nispen* vleide zich steeds, dat de Minister van zijne meening zou terugkomen; want dat bedaard overleg moest leiden tot het rezultaat, dat het onmogelijk wordt om langer zich te kanten tegen de eenige rationele uitlegging der wet van 1806. Spr. vleit zich nog altijd met deze uitkomst.

De *Minister van Binnenlandsche Zaken* refuteert nog nader hetgeen gesproken is en tracht op nieuw te handhaven zijn stelsel. Ongeoorloofd achtte de minister eene partiële wet niet. De min. houdt vol, dat de heer Thorbecke als min. juist had beslist zoo als hij zelf nu wenscht, dat voortaan beslist zal worden. Wat de voorgestelde motiën van orde betreft, de min. ziet geen reden, waarom de regering zich zou verzetten tegen de motie van den heer Groen, daar die motie elke vraag onbeslist laat, en elk lid de vrijheid heeft om zoodanige partiële wet voor te stellen. Tegen de motie van den heer van Hoëvell, daartegen zou hij zich ten sterkste moeten verzetten, als bevattende de verklaring dat de Kamer zich niet vereenigt met de beginselen der Regering ten deze.

De heer *van Goltstein* stelt de volgende motie voor: »De vergadering genoegen nemende met de, van rege»ringswege gevraagde inlichtingen, gaat over tot de orde »van den dag."

De heer Elout stelt voor uitstel van diskussie tot heden avond half acht ure? de heer van Akerlaken, om de diskussien te sluiten, en over de voorgestelde motiën te stemmen.

De heer Thorbecke vraagt het woord voor een persoonlijk feit, De Spr. bestrijdt namelijk de verklaring des Ministers, dat hij zou gehandeld hebben strijdig met de meening, die hij nu had geuit. Het geval was geheel anders, en de Min. zou wel doen indien hij de daartoe betrekkelijke omstandigheden uitvoerig hadde medegedeeld. Dan zou blijken, dat dr Min. twee verschillende zaken met elkander heeft verward.

De Heer Groen is tegen de sluiting der diskussiën, en vóór de vergadering op heden avond, en beroept zich op art. 64 van het reglement van orde, dat het regt zou geven, aan de voorstellers van motiën, om nog eens het woord te voeren.

Gestemd wordt nu over het voorstel van den heer van Akerlaken, om de diskussiën te sluiten, dat met 29 tegen 20 stemmen wordt aangenomen.

Tegen de heeren van Foreest, v. d. Brugghen, Reinders, van Heiden, van Amerongen, Elout, Boeije, Vening, van Lijnden, Engelen, Mackay, Gevers, van Rappard, Baud, Hoffman, van Reede, Westerhoff, Ten Cate, van Deinse en de Voorzitter.

De motie van den heer Groen wordt met 38 tegen 11 stemmen *verworpen*.

Vóór de heeren: van Reede, van Foreest, van der Brugghen, Elout, van Lijnden, Mackay, Groen, Gevers, van Rappard, van Franck en Hoffman.

De motie van den heer van Hoëvell wordt met 27 tegen 22 stemmen *verworpen*.

Vóór de heeren: Ten Cate, Beens, van Foreest, v. d. Veen, Hugenholtz, v. d. Brugghen, Elout, van Bosse, van Lijnden, de Man, van Hoëvell, Luijben, Mackay, Groen, Bots, Thorbecke, Dommer, Meeussen, van Nispen, Jespers, van Eck en van Rheede.

De motie van den heer van Goltstein wordt mede met 26 tegen 23 stemmen *verworpen*.

Vóór de heeren: Storm, Sander, v. Goltstein, v. d. Poel, de Kempenaer, Wintgens, v. Heiden, v. Amerongen, Hoekwater, Boeije, de Brauw, Engelen, Stolte, Slicher, Gevers, v. Rappard, van Eranck, Baud, Dirks, v. Deinse en de Voorzitter.

Zoodat de vergadering, na vijf uren beraadslagen, *niets heeft uitgevoerd*.

Daarna is de Vergadering gescheiden.

Wegens inhoud en toon is het volgende artikel opmerkenswaardig, Het is ontleend aan een ijverig antipapistiesch blad, een voedsterling der Groninger school, en dienvolgens trouwe medestander van de *Fakkel*; aan den *Herkaauwer* namelijk, hetzelfde blad, dat onlangs — »bij vergissing," schreef het later — den Goeden Vrijdag voor den geboortedag des Heilands hield. Het giftige artikel ademt den felsten haat tegen de »vrienden," de bondgenooten van nu een jaar geleden. Argumentatie en inkleeding verraden beide om het zeerst, dat van bedaard nadenken bij eenigen geen spoor meer te ontdekken is, en dat het velen op dit oogenblik voornamelijk om de uitroeijing der »vrienden" te doen is. 't Is te begrijpen, dat die partij zich met hand en tand tegen de volvoering van het tegen haar uitgesproken vonnis verzet. En niet minder begrijpelijk is het, dat wij van de eventueele nederlaag op godsdienstig terrein van eene partij, waardoor Christus' Godheid ten minste niet verloochend wordt, met innig leedwezen getuigen zouden zijn. Het artikel van den *Herkaauwer* luidt aldus:

»Wij scheiden de zaak der vroom regtzinnige Gereformeerden van die der schrijvers van *de Nederlander* af; den eersten dragen we achting toe, de laatstgenoemden bestrijden wij.

»De eersten zijn antipapisten uit kracht van de leer, die zij met hart en ziel zijn toegedaan. wij zien in hen onze broeders. Wij begunstigen hen waar wij kunnen en mogen. En wanneer zij door het pausdom in hunne regten gekrenkt worden, trekken wij in opregtheid hunne belangen ons aan. Maar de schrijvers van *de Nederlander* zijn blijkbaar kryptopapisten, zijn blijkbaar geheime vrienden en voorstanders van Rome, want zij werken met alle magt Rome in de hand, en dat onder de vlag der Gereformeerde regtzinnigheid, die, zoo zij welgemeend was, hen in eene tegenovergestelde rigting moest doen handelen.

»Waar feiten spreken, zijn geene redeneringen noodig.

»*De Nederlander* zwaait met eene even behendige hand en met een even grijnzend gelaat, de tweedragtsfakkel op het gebied van het Protestantisme als *de Tijd*. »Een huisgezin, dat tegen zich zelf verdeeld is, kan niet bestaan."

De Nederlander breekt over onze protestantsche gegenootschappen bijna even smadelijk den staf als *de Tijd*. »Die niet met ons is, is tegen ons."

»*De Nederlander* werkt de pogingen van *de Fakkel*, »het meest vermogend orgaan van het antipapisme in Nederland, met ongeveer dezelfde middelen tegen als *de Tijd*. »Laster maar stoutmoedig, er blijft altijd iets hangen."

»*De Nederlander* verzet zich even sterk tegen »het behoud van het christelijk beginsel" in de te wachten wet op het lager onderwijs als *de Tijd*, omdat quasie het behoud van dat beginsel wordt voorgestaan door Hofstede de Groot. »Deze verleidt de schare."

»*De Nederlander* werkt door de oprigting van afzonderlijke scholen voor te staan, de demoralisatie van ons lager onderwijs, zoo gewenscht voor Rome, even krachtdadig in de hand als *de Tijd*. »Verdeel en heersch."

»*De Nederlander*, de April-beweging toeschrijvende meer aan de kracht eener nationale antipathie, dan aan hartelijke ingenomenheid met onze Evangelische belijdenis, miskent het beginsel van die beweging evenzeer als *de Tijd*: »Zij lasteren dingen die zij niet verstaan."

»Er zijn meer feiten te noemen, maar waarbij namen moeten vermeld worden.

»*Groen* was lid van de Staatscommissie, op wier advies de wet op het lager onderwijs, in 't belang van Rome, bij Koninklijk besluit ontzenuwd werd.

»*Groen* beroept zich in zijn bekend werk: *Ongeloof en Revolutie* gedurig op den ultramontaan *von Haller*, als die hem een autoriteit is.

»*Groen* staat in Roomschen geest de onafhankelijkheid, dat is de oppermagt der kerkgenootschappen met ijver voor.

»*Mackay*, lid van de dubbelde Kamer zijnde bij gelegenheid van de jongste grondwets-herziening, roept in het vuur zijner rede uit: *Vrijheid voor allen in alles*, en zijne plaats verlatende gaat hij naar den bekenden Mutsaerts en geeft, diep bewogen, dien *in 't openbaar* de broederhand.

»*Da Costa* brengt den redacteur van den ultra-regtzinnigen *Handwijzer* behendig op den weg naar Rome.

»*Groen* met de zijnen stelt voor de Roomsche bisschoppen en de Roomsche kerkvrijheden zich aandoenlijk in de bres, bij gelegenheid van de voorgedragen wet op de kerkgenootschappen.

»*De Nederlander* en *de Tijd* leveren tegen elkander niets dan spiegelgevechten.

»*De Nederlander* verklaart zich met kracht tegen het werk der nieuwe bijbelverklaring, die toch niets anders beoogt dan een beter verstand van Gods woord.

»Groen trekt krachtig partij voor de Afgescheidenen, waarin zulks in overeenstemming *met* en in het belang *van* de Roomsche partij geschieden kan, gelijk nog onlangs gebleken is bij de behandeling van het schooladres, aan de Tweede Kamer toegezonden door de Afgescheidenen te Uithuizen, maar stemmen ze met een kluitje in 't riet als zij bij hem komen klagen over »Paapsche stoutigheden." Adres van de boeren van *Kookengen*.

»*Mutsaerts*, *die* »opregte Katholiek" is, was en blijft de vriend van Mackay. Mutsaerts, de tegenwoordige minister van Roomsch-Katholieke Eeredienst, wil dat de Roomsche kerk juist in de onmiddelijke nabijheid van de kerk der Christelijk-Afgescheidenen zal gebouwd worden; en dat de Roomschen hunne dooden zullen begraven vlak achter het huis van Schreuder te Kookengen; o', roept Mackay, »vrijheid voor allen in alles!" Den Afgescheiden broeders, hen uitlatende, wenscht hij »het goede," wrijft zich de handen en lacht zich achter den rug uit.

»Wij behooren tot hen, die zich niet verblijden in de ongeregtigheid, maar in de waarheid. Treurig is het zooveel ongeregtigheid te moeten openbaren. Wij doen het ter wille van die braven onder ons, die zich stelselmatig laten misleiden.

»Neen, de schrijvers van *de Nederlander* staan de zaak van de Gereformeerde godsdienst niet voor. Het tegendeel wordt al meer en meer zoo klaar als dag.

»Zijn zij *opzettelijke* misleiders of zelfbedrogenen? »Ik, de Heer, ken het hart en proef de nieren." Doch dit is zonneklaar, dat zij alles behalve opregt, dat zij alles behalve eerlijk *handelen*.

»*Tweeërlei weegsteenen, tweeërlei boeken.*"

In de *Campana* vindt men den tekst van den door de hertogin van Parma, aan Z. H. den Paus geschreven brief, op het oogenblik dat zij zich verpligt vond de teugels van het bewind over hare Staten in handen te nemen. Wij deelen den brief mede, die volstrekt geene kommentarie behoeft:

»Aan Zijne Heiligheid Paus Pius IX.

»Heilige Vader!

»In het smartelijkste en plegtigste oogenblik mijns levens, wend ik mij tot Uwe Heiligheid, haren zegen afsmeekende voor het kind, dat ten gevolge eener vreeselijke misdaad het gewigt eener kroon moet torschen en ook voor mij-zelve, wie de Voorzienigheid den zwaren last heeft opgelegd, om de doornen er van af te rukken.

»In zulk een oogenblik is de bijzondere zegen van den Stedehouder van onzen Heere Jezus Christus voor mij de grootste behoefte.

»Gods oneindige barmhartigheid heeft, in mijne diepe smart, mij nogtans troost geschonken, door den zoo christelijken moed en de vrome onderwerping, waarin hij dien ik beween, zijne ziel aan zijnen Schepper teruggaf, den goddelijken wil zegenende en zijn gansch vertrouwen stellende in het kruis van onzen Heer.

»Van het oogenblik aan mijner administratie voelde ik behoefte mij tot Uwe Heiligheid te wenden, met het verzoek op mijne herderlooze kudde Haren blik te werpen. Zij zijn ook mijne kinderen. Te Parma is een geestkrachtig verlicht Bisschop noodig; ik bid Uwe Heiligheid een zoodanigen te kiezen en zelve ons dien te zenden: 't is mij bekend dat er sprake is geweest van de voorstelling van een eerbiedwaardigen Duitschen geestelijke; maar wij behoeven een Italiaanschen Bisschop, dien wij van Uwe Heiligheid zelve verwachten.

»Ik moet nog spreken van het konkordaat, waaromtrent ik mij haast Mgr. Marzolini naar Rome te zenden. Ik beijver mij mijn trouwe gehechtheid en onderwerping aan de H. Roomsch-Katholieke Kerk te betuigen om alzoo op mijnen Robert Gods zegen te doen nederdalen. Ik berust op de verlichte vaderlijke edelmoedigheid uwer Heiligheid, omtrent de regeling in het konkordaat der quæstien van het bestuur der Staats-domeinen. Ik zal voor geene offers terugdeinzen om uit de tegenwoordige finantieele verlegenheid te geraken; de Kerk, onze Moeder, zal ons ook te hulp komen, en mijn diepen eerbied voor hare heilige regten, zal, hoop ik een reden zijn, dat een, door de omstandigheden geregtvaardigde bede niet onverhoord blijve.

»Ik moet uwe Heiligheid danken voor de zeer vleijende woorden, welke Mgr. Massini mij van Harentwege heeft overgebragt. Haar vaderlijke goedkeuring was voor mij de grootste bemoediging. Ik bid God ze te mogen verdienen.

»Ik heb aan Uwe Heiligheid voor mijnen zoon Robert en mijne drie andere kinderen nog eene bede te doen, ik vraag ze ook voor mij-zelve, opdat ik niet anders handele dan ter eere Gods. Ik vraag Haar kortom een gebed voor de geliefde ziel die de wereld verlaten heeft met een berouw en een geloof, een zoon van den heiligen Lodewijk waardig.

»Ik ben met diepe onderwerping, van Uwe Heiligheid de onderdanige toegewijde dochter,

(*get.*) LOUISE."

»*Parma*, 29 Maart 1854.

Aan de Redaktie van den *Tijd*.

Mijne Heeren!

Zoo lang de nieuwe kieswet in werking is, werd den ondergeteekende nimmer door de administratie zijn meermalen gekonstateerd recht betwist om deel te nemen aan de stemming zoowel van Leden der Tweede Kamer als van den Gemeenteraad. Tot heden is hij in het bezit der zoifde aanspraak op kiesbevoegdheid gebleven; maar, zonder eenig blijkend motief, heeft men, bij de laatste herziening, zijn naam van de lijst der kiezers voor de Tweede Kamer geschrapt. Hij heeft zich overtuigd, dat deze beroovíng van een recht, hem door de wet gewaarborgd, niet is toe te schrijven aan den ambtenaar, die ten stadhuize met de verzorging der lijsten belast is. De schuld kan alleen liggen bij een der ontvangers. Hij zou ongaarne gelooven dat deze het recht der ingezetenen afhankelijk maken van luim of willekeur, maar hij neemt aanleiding uit de rechtsontzetting, waarvan hij in het loopend jaar het voorwerp is, hier eene nadrukkelijke klacht uit te spreken over de verregaande slordigheid, die zoo vele der kohier-extrakten kenmerkt, welke door ontvangers aan den ambtenaar voor het verkiezingswerk verstrekt worden. Deze ambtenaar verdient lof voor de moeite, die hij zich getroost in eene, door de schuld van kohierkoplijsten, zoo gebrekkige en ondankbare zaak. 't Is inderdaad stuitend en ergerlijk in de hoogste mate, dat de zelfde administratiën, welke met zoo strenge volledigheid de *belastingschuldigen* weten op te sporen, de som die men bijdraagt in 's lands lasten volstrekt vergeten zijn, wanneer de belastingschuldigen als *kiezers* opkomen. Weet men mij te vinden voor het vervullen mijner *plichten* — waarom weet men mij *niet* te vinden ter erkenning van mijn *rechten*?

Mochten deze woorden iets bijdragen, ter bevordering van naauwkeurigheid bij de administratiën, opdat de burgers niet altoos genoodzaakt zijn hun kostbaren tijd te verspillen aan het kontroleeren der ambtenaren.

Ik heb de eer mij te noemen:

Amsterdam, 8 Mei, 1854. *Uw dv. Dienaar* J. A. ALBERDINGK THIJM.

In de zitting der arrondissements-regtbank te Haarlem van 6 Mei heeft de officier van justitie, in de zaak van jhr. M. Salvador en S. Fongers, gerequireerd, dat beide de beklaagden zouden worden schuldig verklaard aan de hun bij de dagvaarding te last gelegde misdrijven, en mitsdien zouden worden veroordeeld, op grond van art. 373, 367, 371, en 374 van het Wetboek van Strafregt en art. 207 van het Wetboek van Strafvordering, beiden tot gevangenisstraf, geldboeten en ontzetting van de bij art. 42 van het Wetboek van Strafregt vermelde burgerregten. Ten aanzien van den eersten beklaagde, jhr. M. Salvador, requireerde de officier meer bepaadelijk eene gevangenisstraf van één jaar, twee geldboeten, elk van *f* 1500, en ontzegging der burgerregten, gedurende tien jaren.

Daarop is aan de beklaagden het woord gegund, doch heeft de verdediger van den eersten beklaagde, Mr. de Pinto, verzocht vóór dezen het woord te mogen voeren, daarbij voegende, dat hij van de verdediging zou moeten afzien, indien de beklaagde verlangde het eerst te spreken. Mr. Haas, de verdediger van den tweeden beklaagde, heeft hetzelfde verzocht. Aan deze verzoeken is voldaan, en alstoen hebben de verdedigers uitvoerige pleitredenen gehouden, tot ontwikkeling van eenige exeptive punten van verweer, en voorts hoofdzakelijk ten betooge, dat de handelingen, waarvoor de beklaagden nu te regt staan, niet konden daarstellen de misdrijven van lasterlijke aanklagt, en van laster, nademaal de in de ingeleverde aanklagten kenbaar gemaakte feiten waar waren, en aan hunne zijde geen kwaad opzet, noch zucht om te lasteren of te beleedigen, bestond.

Vervolgens heeft ook de beklaagde Salvador in dien geest, ter zijner verdediging, gesproken en zijne handelingen toegelicht. De beklaagde Fongers heeft zich gerefereerd aan het door zijnen verdediger voorgedragene.

Het onderzoek is daarop gesloten, en de uitspraak van het vonnis is bepaald op aanstaanden Donderdag.

— In de residentie is aangekomen en aan het *Hôtel de l'Europe* afgestapt de heer Brunet, konsul-generaal van Z. M. Keizer aller Russen in Nederland, komende van Amsterdam.

Wij vernemen, zegt de *'s Gravenh. Nieuwsbode*, dat de adressanten, die bij den kerkeraad der Ned. Herv. gemeente alhier zijn opgekomen tegen het beroep van dr. Zaalberg, geen genoegen hebben genomen met de beslissing van het klassikaal bestuur en zich in hooger beroep zullen begeven bij het provinciaal kerkbestuur.

Z. M. heeft 1°. eervol ontslagen: J. Lambers, ontv. der dir. bel. en akc. van Gieten, Gasselte en Borger, behoudens aanspraak op pensioen; en P. Koentze, stads chir. offic. van gez. op Curaçao, onder toekenning van pensioen; 2°. benoemd bij het wap. der inf.: bij het reg. gren. en jag.: tot 1e luitenants D. H. A. Leers en H. J. Herbig; 1e reg. inf.: tot 1e luit. C. N. Pereboom; 3e reg. tot 1e luit. J. J. F. Janssen; 7e reg. tot 1e luit. W. Jarman; 8e reg. tot 1e luit. J. F. van Regteren, H. A. van der Groesen en W. F. van Regteren; bij het instr.-bat. tot 1e luit. F. J. Hogendoorn.

Met den 15 Mei e. k. wordt het Hanoversche telegraafkantoor te Göttingen voor de dienst geopend. Van het telegraafkantoor te Hanover worden de berigten, wanneer de afzender het verlangt, voor den vasten prijs van *f* 1.20 met den spoorwegdienst-telegraaf verzonden, naar de Hanoversche spoorwegstations te Celle, Lüneburg, Nienburg en Verden, en, na den 15 Mei, mede naar dat te Hildesheim. Aan het Meeklenburgsche telegraafkantoor te Schwerin, worden berigten in de Engelsche taal aangenomen. Dit kantoor is thans, gelijk ook dat te Ludwigslust, mede langs de Belgische lijnen, met de kantoren van den rijkstelegraaf in verbinding gesteld. Over dezelfde lijnen is de dienst met het Fransche telegraafkantoor te Abbeville geopend. In Groot-Brittanie zijn weder eenige nieuwe kantoren geopend.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 7 Mei. De *Moniteur* deelt het rapport mede door den admiraal Hamelin opgemaakt en aan het gouvernement gezonden, omtrent het bombardement te Odessa. Gezegd rapport komt overeen met de mededeelingen door Lord Clarendon en Sir James Graham in het Engelsche parlement gedaan.

Het blijkt nu stellig dat den 22 April 3 Fransche en 5 Engelsche stoomfregatten naar Odessa zijn gestevend. Des morgens ten half zeven ure hebben vier fregatten het vuur geopend tegen de landbatterijen welken van haren kant den aanval hebben beantwoord. Ten tien ure is ook de andere helft der fregatten beginnen te vuren, met di gevolg dat des avonds ten vijf ure de batterijen plat geschoten waren. De battarijen van het havenhoofd zijn in brand geraakt, een kruidmagazijn is in de lucht gesprongen. Vijftien schepen die ter reede lagen, en waaronder onderscheiden Russische oorlogschepen zijn verbrand of in den grond geschoten. De eigentlijke stad benevens de haven voor de koopvaardijschepen is gespaard.

Uit het rapport van den admiraal Hamelin, in zoo verre het althans is bekend gemaakt, blijkt niet, welk verlies er van de zijde der geallieerden is geleden, zoodat men niet kan verzekeren of het gerucht dat er vier fregatten, zeer zwaar beschadigd zouden zijn, waarheid behelst. Zulks blijkt ook niet uit de mededeelingen in het Engelsche parlement gedaan.

De *Moniteur* doet het officieele verslag vooraf gaan van eenige woorden waaruit blijkt dat de admiralen van wege de beide gouvernementen in uitdrukkelijken last hadden om de openliggende stad en de bijzondere eigendommen te sparen.

— Onderscheidene schepen, die in Odessa door Rusland teruggehouden waren, hebben van de wanorde, die tijdens het bomdardement heerschte, gebruik gemaakt om uit te loopen en het ruime sop te kiezen. Daaronder bevonden zich twee Fransche koopvaardijschepen.

— Volgens uit Konstantinopel ontvangen berigten, heeft Perzie zijne betrekkingen met Rusland afgebroken. Perzië heeft 50,000 man naar zijne grenzen gezonden, ten einde ze ongeschonden te handhaven.

— Te Toulon is een korps infanterie voor Griekenland ingescheept, ten einde er de Fransche onderdanen te beschermen.

— Te Algiers zijn op tien oorlogs-stoombooten nieuwe troepen ingescheept voor het Oosten.

— Er zullen twee kampen geformeerd worden het een van honderd duizend man tusschen Montreal en Saint Omer, het andere van vijftig duizend man te Marseille.

Ook in Engeland worden nieuwe legermagten geformeerd, tevens een transport vloot, ten einde de strijdkrachten die zoo in de Oost- als in de Zwarte Zee gevonden mogen worden, over te brengen.

— Het gouvernement heeft tijdingen uit Belgrado waaruit blijkt, dat de Turken naar Crajowa opmarcheren. De bisschop dezer stad tevens de inwoners gaan hen tegemoet. Namens den Sultan is er aan de landlieden, die volslagen gebrek leden maïs uitgedeeld.

MADRID, 29 April. Kwaadwilligen houden niet op, allerlei valsche tijdingen te verspreiden, met het doel, de bevolking ongerust te maken en in gisting te brengen. Zoo was onlangs op verschillende punten in de provinciën het gerucht verspreid, dat de regering het absolutisme wilde afkondigen en de bevolking zelfs handgemeen was geweest met het garnizoen te Madrid. Ook liep het gerucht van eene voorgenomen wijziging in de constitutie. Verder sprak men nog van een insurrectionele beweging, die op den 2 Mei zoude moeten plaats vinden, zonder dat er eenige grond voor dat gerucht bestond.

— Den 25sten is naar men zegt van Barcelona vertrokken in de rigting van Toulon het kleine Spaansche eskader van de Middelandsche Zee. Het fregat *Cortez*, dat den vorigen dag was aangekomen, zal eenige dagen dagen te Barcelona blijven, om eenige geledene schade te repareren.

— Onder den titel van *Espagne Maritime* zal zich te Alicante eene onderneming vormen, met het doel om schroefstoomverbindingen daar te stellen in de Middell. Zee en den Oceaan. De eerste linie zal de Balearische Eilanden in verbinding stellen met die stad, met aandoening van Mahon, Irvla en Valencia; deze linie zal later uitgestrekt worden van Mahon naar Algiers en van Alicante naar Oran, over Carthagena. De maatschappij stelt zich voor om ook eene linie daar te stellen tusschen Palma en Barcelona.

ENGELAND.

LONDEN, 7 Mei. Sir John Graham aan het Parlement berigten gevende omtrent het bombardement te Odessa, heeft gezegd, dat de vloten na de operatie koers gezet hebben naar Sebastopol, waar zich de Russische vloot bevindt. Men houdt het echter voor waarschijnlijk, dat die vloot in zee zal steken om slag te leveren, en het schijnt geheel bezijden de wrarheid, dat zij reeds de haven zou verlaten hebben, om de fregatten voor Odessa te bestoken. Men verwacht echter spoedig belangrijke gebeurtenissen in de Zwarte Zee.

— Uit de Oostzee wordt van den 25 April geschreven: De loslating van de Newa wordt binnen een paar dagen tegemoet gezien. In de golf is het ijs op weinig afstand van Kroonstad reeds gebroken en zal deze dus waarschijnlijk op het einde dezer maand bevaarbaar zijn. De nadering der vijandelijkheden doet zich te St. Petersburg sterk gevoelen en men neemt er maatregelen tegen de gevaren, die men te gemoet ziet, hoewel men tracht ze te ontkennen. Vier batterijen worden aangelegd aan den ingang der Newa. De reserve van geschut van het fort is voor acht dagen naar Moskou geëxpedieerd. Te beginnen met den 27sten dezer zal het bevel over de stad verdeeld worden tusschen vier militaire gouverneurs

en de staat van beleg in al zijne gestrengheid worden toegepast. Vele personen vertrekken naar het binnenste des lands.

DUITSCHLAND.

WEENEN, 6 Mei. Het gerucht is in omloop, dat een Oostenrijksch leger de grenzen is overgetrokken en Montenegro binnengedrongen.

— De aartshertog Ferdinand Max, zal eerstdaags naar Engeland vertrekken, om H. M. Koningin Victoria een bezoek te brengen, ter beantwoording van het bezoek door den hertog van Cambridge bij Z. M. den Keizer van Oostenrijk.

Het is waarschijnlijk dat de Aartshertog Ferdinand Max zich naar Londen zal begeven op het stoomfregat *Radestskie* waar hij het bevel over zal voeren.

— De prins-bisschop van Görz, Mgr. Luschin, is den 22sten April overleden.

— Lucern 26 April. De verkiezingen voor den Grooten Raad zijn den 23 dezer begonnen. Geene partij hebben zij bevredigd. De radikalen hebben in aantal verloren, de konservatieven gewonnen, doch beide niet zooveel als zij gewenscht en gehoopt hadden. Vijftien kiesdistrikten waaronder twee (Münster en Wegges), welke men bij de konservatieven had gerekend, kozen radikalen, tien distrikten konservatieven. Van de 33 gekozenen tellen de radikalen 19, de konservatieven 14. Onder de konservatieven bevinden zich de heeren Vincenz Fischer, de voormalige hoofdsekretaris de politie-kommissie, dien een vorig korrespondent, de regterhand van Schultheiss Stegwart Muller noemt; de heer Jost Weber, een leerling der Jezuiten, de laatste sekretaris van den krijgsraad der zeven katholieke kantons, twee eervolle jongelieden, met de schoonste gaven des geestes verrijkt, ook met die der welsprekendheid. Wijders vindt men onder hen de gemeenteman Furrer von Schongau, en bekwaam ambtenaar met een tong en pen, die van vuur en geest gloeijen. Hij zal den radikalen benauwde oogenblikken doen doorbrengen. Vereend met den, een paar maanden geleden gekozen nationaal-raad Kopp van Ebicon, een degelijk jong koopman, en met den heer nationnaalraad Philipp Segesser, het hoofd der konservatieven, zullen deze dier jongelieden den strijd met goeden uitslag beginnen kunnen. Zij zullen waarschijnlijk de meerderheid in den grooten raad tegen zich hebben; want deze stoort zich niet aan kracht van redenen maar aan partijbelangen.

BERLIJN, 5 Mei. Men leest in de *Zeit.*:

»Het tusschen Pruissen en Oostenrijk gesloten verdrag zal aan de Duitsche regeringen worden medegedeeld; het is evenwel niet waarschijnlijk dat dit in de Bondsvergadering zal geschieden. Pruissen en Oostenrijk hebben zich met hun geheel grondgebied en niet enkel met hunne Duitsche Staten tot nakoming der bepalingen van het verdrag verbonden; en op den Bondsdag kunnen alleen zuiver Duitsche belangen behandeld worden. Doch ook dit daargelaten, is het wenschelijk dat de mededeeling van het verdrag in geen geval ter Bondsvergadering geschiede, omdat deze daardoor het regt zou erlangen om ten aanzien van het verdrag eene beslissing te nemen, waardoor hetzelve illusoir worden zoude, terwijl de twee Duitsche groote mogendheden zich van de besluiten der kleine Duitsche Staten afhankelijk zouden maken. Daarentegen mag men aannemen dat Pruissen en Oostenrijk door hunne gezanten mededeelingen zullen doen aangaande het standpunt, hetwelk zij ten aanzien van het groote Europesche vraagstuk innemen. De meerderheid der andere Duitsche regeringen schijnt de handelwijs die de Duitsche groote mogendheden opzigtelijk de uitnoodiging tot aansluiting van het verdrag denken te volgen, volkomen goed te keuren. Van Saksen en eenige andere Duitsche Staten mag men de bereidwilligste zamenwerking verwachten, en de drukpers aldaar heeft zich reeds voor het gevoelen van Pruissen en Oostenrijk verklaard."

— De volgende afkondiging betrekkelijk de neutrale schepen heeft den 23 April te Odessa plaats gehad:

»1°. De schepen onder neutrale vlag op dit oogenblik in de haven van Odessa aanwezig, mogen ze niet verlaten, zoolang de vijandelijke vloot in 't gezigt der haven zal zijn; 2°. De gezagvoerders en matrozen zullen een schuilplaats vinden in een daartoe speciaal bestemd gebouw, buiten het bereik van het geschut, en waar zij zich moeten onderwerpen aan het quarantaine-reglement; 3°. de lading der schepen zal mogen worden opgeslagen in door de overheid ter beschikking gestelde pakhuizen; 4°. de gezagvoerders en matrozen die niet zullen willen gebruik maken van het ter hunner beschikking gesteld gebouw, moeten zich stiptelijk onderwerpen aan de bevelen van den havenmeester, en ingeval van verzet zullen zij onderworpen worden aan de toepassing der krijgswetten; 5°. behalve de bescherming die den gezagvoerders, matrozen en ladingen van schepen onder neutrale vlag, wordt aangeboden, keeren de overheden vooraf alle verantwoordelijk van zich ten aanzien der veiligheid der schepen; 6°. al de vaartuigen onder neutrale vlag zullen zonder eenige verhindering de haven mogen verlaten zoodra de vijandelijke vloot zich zal verwijderd hebben."

PRIJS-COURANT DER EFFEKTEN.

		6 MEI 4 u. gebl.	8 MEI 4 u.			gebl.
Nederl., Werkel. Schuld à	$2\frac{1}{2}$ pCt.	$55\frac{13}{16}$	$55\frac{1}{2}$	à	$55\frac{3}{4}$	$55\frac{11}{16}$
Dito Dito	3 ″	$66\frac{3}{4}$	$66\frac{3}{4}$	″	$66\frac{7}{8}$	
Dito Dito	4 ″	$83\frac{7}{8}$	$83\frac{11}{16}$	″	$83\frac{7}{8}$	$83\frac{3}{4}$
Amortisatie	$3\frac{1}{2}$ ″			″		
Handel-Maatschappij	$4\frac{1}{2}$ ″		$113\frac{1}{2}$	″		
Haarlemmermeer	5 ″			″		
O. I. Leening 1844	4 ″		$83\frac{1}{2}$	″		
Aand. Arnh. Spoorweg	$4\frac{1}{2}$ ″			″		
Dito Hollandsche dito				″		
Obligatiën	$4\frac{1}{2}$ ″			″		
België, Certifikaten	$2\frac{1}{2}$ ″			″		
Dito	$4\frac{1}{4}$ ″			″		
Dito *Rothschild*	$2\frac{1}{2}$ ″		$45\frac{5}{8}$	″	$45\frac{7}{16}$	
Frankrijk, Certifikaten	3 ″			″		
Rusl., bij *Hope en C°.*	5 ″	96	$95\frac{1}{2}$	″	96	
Dito A°. 1828—1829	5 ″	$95\frac{3}{4}$	$95\frac{1}{4}$	″	$95\frac{1}{2}$	
Inschr. op 't Grootboek	6 ″			″		
Dito Certifikaten	6 ″	$55\frac{3}{4}$	$55\frac{3}{4}$	″	$55\frac{7}{8}$	
Certifikaten te Hamburg	5 ″			″		
Negot. 1831 en 1833	5 ″			″		
Negot. 1840	4 ″	72	$72\frac{3}{8}$	″	$72\frac{7}{8}$	
Dito *Stieglitz*	4 ″	71	71	″	$71\frac{1}{2}$	
Dito Nieuwe	4 ″			″		
Nieuwe Engelsche	$4\frac{1}{2}$ ″	$78\frac{3}{4}$	$77\frac{7}{8}$	″	$78\frac{1}{4}$	
Spanje, Nieuwe 3 pCt. thans	1 ″	$17\frac{1}{4}$	$17\frac{5}{16}$	″	$17\frac{3}{8}$	$17\frac{5}{8}$
Nieuwe	3 ″	$30\frac{1}{2}$		″		
Binnenlandsche	3 ″	$32\frac{5}{8}$	$32\frac{5}{8}$	″	$32\frac{15}{16}$	$32\frac{15}{16}$
Cert. Coup. Sp. Com.		$3\frac{11}{16}$	$3\frac{11}{16}$	″		
Amortisable Schuld				″		
Portugal, te Londen	3 ″	$32\frac{1}{2}$	$32\frac{5}{8}$	″	$32\frac{7}{16}$	
Dito Uitgestelde				″		
Weener Bank	5 ″			″		
Dito	4 ″			″		
Metalliek 1816—1852	5 ″	$59\frac{1}{2}$	$58\frac{7}{8}$	″	$59\frac{1}{8}$	
Dito 1847	$2\frac{1}{2}$ ″	$30\frac{1}{2}$	$30\frac{3}{16}$	″	$30\frac{5}{16}$	
Dito 1851 en 1852	$2\frac{1}{2}$ ″	$30\frac{1}{2}$	$30\frac{5}{16}$	″	$30\frac{5}{16}$	
Dito 1849	5 ″	$75\frac{11}{16}$	$72\frac{1}{2}$	″	$73\frac{1}{4}$	73
Dito Letter B	5 ″	$75\frac{11}{16}$	$72\frac{1}{2}$	″	$73\frac{1}{4}$	73
Aand. *f* 500 bij *Rothsch.*				″		
Dito - 250 dito 1839				″		
Napels, Cert. bij *L. en B.*	5 ″			″		
Polen, Obligatiën	4 ″		$61\frac{1}{2}$	″		
Aandeelen 1835				″		
Dito met Loting fl. 500				″		
Sardinië, te Londen	5 ″			″		
Denemarken, dito	5 ″			″		
Peru, dito	$4\frac{1}{2}$ ″			″		
Grieken, te Londen	5 ″			″		
Philadelphia, bij *Hope en C°.*	5 ″			″		
Dito te Londen	6 ″			″		
Dito Bank				″		
Louisiana, te Londen	5 ″			″		
Brazilië, te Londen 1824	5 ″			″		
Dito 1843	5 ″			″		
Grenada, dito à £ 100	$2\frac{1}{2}$ ″			″		
Dito Uitgestelde		6		″		
Ecuador			$2\frac{3}{4}$	″		
Mexiko, te Londen £ 100	3 ″	$21\frac{15}{16}$	$22\frac{3}{8}$	″	$22\frac{3}{4}$	$22\frac{3}{4}$
Dito Onbepaalde	3 ″	$21\frac{13}{16}$	$22\frac{5}{8}$	″	$22\frac{3}{4}$	$22\frac{3}{4}$
Venezuela, te Londen	$3\frac{3}{4}$ ″			″		
Dito Uitgestelde	1 ″			″		

Onze fondsenmarkt was over het geheel williger, met veel affaire in Hollandsche, Russische en Spaansche effekten; de laatste waren zeer gezocht. Van Oostenrijksche echter blijven zilveren Metalieken cirka 3 pCt. lager, door verkooporders welke in dezelve geëffektueerd werden, op de negociatie in zilver.

Koers van het Geld: Beleening $2\frac{1}{2}$ pCt., Prolongatie 3 pCt. Diskonto 3 pCt.

Wisselkoers.

Parijs	2/m.	*f* $55\frac{5}{8}$	Livorno	2/m.	*f* $37\frac{3}{4}$
»	zigt	» $56\frac{1}{8}$	Napels	»	» $80\frac{1}{2}$
Bordeaux	2/m.	» 55	Petersburg	»	» 1.68
»	½/m.	» $55\frac{3}{8}$	Weenen	6/w.	» 25
Madrid	3/m.	» 240	Augsburg	»	» $35\frac{5}{8}$
Cadix	»	» 240	Frankfort	»	» $98\frac{1}{8}$
Seville	»	» 237	Hamburg	2/m.	» 35
Bilbao	»	» 238	»	zigt	» $35\frac{1}{4}$
Lissabon	»	» $40\frac{3}{4}$	Londen	2/m.	» 11,55
Porto	»	» $40\frac{3}{4}$	»	zigt	» $11,62\frac{1}{2}$
Genua	2/m.	» $45\frac{1}{4}$	Rotterdam		» $\frac{1}{8}$

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

PARIJS, 6 Mei. Fransche 3 pc. 65.20; $4\frac{1}{2}$ pc. 91.50; Bank-Aktiën 2710; 3 pc. Spanje —; id. 1 pc. —; $4\frac{1}{2}$ pc. Rusland —; Met. 5 pCt. —; Rom. Leening 1850 80

LONDEN, 6 Mei. Consols $87\frac{1}{4}$; 3 pc. Spanje buitenl. $36\frac{1}{4}$, 1 pc. dito $17\frac{5}{8}$; Comité-Bewijzen $3\frac{1}{2}$; Passive —, 5 pc. Rusl. 92; $4\frac{1}{2}$ pc. dito 80; 4 pc. Holl. $85\frac{1}{2}$; $2\frac{1}{2}$ pc. id. 57; 5 pc. Sardinië 79; Brazilië 95; $4\frac{1}{2}$ pc. Peru 59; Gren. uitg. $5\frac{3}{4}$; id. werk. 16; 3 pc. Mexiko $23\frac{1}{4}$; 4 pc. Portugal $36\frac{1}{2}$; Ecuador —; Wissel op Amst —.—; Parijs —.—; Petersb. —.

WEENEN, 6 Mei. Met. 5 pc. $86\frac{3}{4}$; id $4\frac{1}{2}$ pc. $77\frac{1}{4}$; Bank-Aktien ——; Wissel op Londen 13,25; Amst. ——; Parijs 162, Goud $40\frac{3}{4}$, Zilver $36\frac{1}{2}$.

BERLIJN, 6 Mei. $3\frac{1}{2}$ pc. Pruissische Staatschuld —; $4\frac{1}{2}$ pc. Rusland 76; 5 pc. 92; Wissel op Londen 3/m. 6 Th. 14; Parijs $78\frac{1}{5}$, Amst. $140\frac{1}{2}$; Ween. —; Petersb. 3, w. $95\frac{1}{2}$

HAMBURG, 6 Mei Spanje 3 pc. $30\frac{5}{8}$; id. 1 pc. $16\frac{1}{4}$. Rusl. 5 pc. $88\frac{1}{2}$; Wissel op Londen 3/m. —.—; Amst. 2/m. —.—;

FRANKFORT, 6 Mei. Met. 5 pc. —; 3 pc. Spanje binnenl. $33\frac{1}{4}$; id. 1 pc. $17\frac{5}{8}$; Wissel op Londen 3/m. [illegible]; Amsterdam —; Parijs —; Weenen —.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 8 Mei.

GRAANMARKT.

Tarwe flaauw en met weinig handel: 129 ℔ o. b. Poolsche *f* 500; 130 ℔ n. rb. dito *f* 470; 130 ℔ n. Geldersche *f* 422.

Gedroogde Rogge zonder handel; ongedroogde veelal lager afgegeven, verkocht: 126 ℔ n. Pommersche *f* 355; 121 ℔ o. Pruissische *f* 356; 122 ℔ dito *f* 342; 121 ℔ n. Odessa *f* 328; 124 ℔ Donau *f* 340.

Garst flaauw: 114 ℔ Deensche *f* 230, 235; 109 ℔ Knobbe *f* 221.

Haver zonder handel.

Boekweit prijshoudend, 123 ℔ Amersfoorder *f* 280; 118, 119, 120, 121, 125 ℔ Holsteins. *f* 255, 258, 261, 264, 280; 116 ℔ Eyder *f* 240; 114 ℔ Sleekwijksche *f* 230.

Koolzaad. Vriesch 65 £. Op 9 vaten Olie dadelijk 69; in Mei ek. 69; Sept. 68; Nov. $68\frac{1}{2}$ £. *Lijnzaad* een doen: 112/13 ℔ Petersburger *f* 380. *Raapolie* op 6/w. *f* $39\frac{3}{4}$; Vliegend *f* $38\frac{1}{2}$; 1°. Sept. *f* $38\frac{7}{8}$; Oct. *f* 39, $3\frac{7}{8}$; Nov. 39; Dec. *f* $39\frac{1}{4}$. *Lijnolie* op 6/w. *f* $40\frac{1}{4}$; Vliegend *f* 39. 1°. Sept., Oct., Nov. en Dec. *f* $39\frac{3}{4}$. *Hennepolie* op 6/w. *f* $41\frac{1}{4}$; Vliegend *f* 40.

LONDEN, 5 Mei. *Suiker.* Vreemde *Ruwe* soorten met beperkte zaken zonder prijsverandering. — *Geraffineerd.* In Crushed met weinig handel.

Koffij. Native Ceylon is in veiling tot 44 a 44 s. 6 d. voor goed ordinair verkocht.

Rijst. De vraag blijft beperkt, waardoor de prijzen 6 d. lager te beschouwen.

Thee. De prijzen in de veilingen liepen iets lager om goed ordinair Congo op $11\frac{1}{4}$ a $11\frac{3}{4}$ d. te noteeren.

Peper $\frac{1}{8}$ d. lager. — *Notenmuscaat* en *Foelij* prijshoudend. — *Nagelen* flaauw.

Talk vast 64 s. 3 d. a 64 s. 6 d. voor geele Petersburger.

Graanmarkt. Vreemde Tarwe flaauw. Garst traag. Haver prijshoudend. — *Veemarkt.* De handel in Runderen en Schapen was zeer slap en de prijzen zijn 2 d. achteruitgegaan.

Boter tot eenige verlaging met meer handel. Fijne Vriesche 106 a 110 s.; Zwolsche fijne 102 a 106 s. — *Kaas* geregeld gevraagd. Goudsche 48 a 52 s.

BORDEAUX, 4 Mei. *Voorloop.* 3/6 blijft op 180 fr. gehonden.

SCHEEPSTIJDINGEN.

BINNENGEKOMEN:

TEXEL, 6 Mei. H. C. Cruijs, Pegasus, Curaçao. — 7 Mei H. B. Eeftingh, Lucia Maria, Batavia - W. Landsaat, Willem Barendsz., Banjoewangie. - B. T. Stoffels, Stad Leeuwarden, Suriname. - J. G. Henning, Plata, Odessa. - M. Wildeboer, Maria, Bordeaux

HELVOET, 6 Mei. J. M. Jansen, Doggersbank, Batavia, l. v. Brouwershaven, gesleept door de stoomboot Kinderdijk. — 7 Mei. T. D. de Wit, Goudkust, St. George de la Mina

CARGA-LIJSTEN.

AMSTERDAM.

BANJOEWANGIE, Willem Barendsz W. Landsaat, 11000 b. Koffij, 1369 sch. Tin, 1996 boss. Bindrottingen, N. H. M.

Advertentiën.

(3985) Heden overleed na een langdurig lijden, in den ouderdom van bijna 61 jaren, mijne geliefde Echtgenoote MARGARETHA ELISABETH PAAPS, diep betreurd door mij, mijne kinderen en behuwdkinderen.

J. J. HESSELFELT.

AMSTERDAM, 1 Mei 1854.

(3991) De Heer **H. VALENTIN** is uit mijne dienst ontslagen.

W. PRINZEN.

HELMOND, 1 Mei 1854.

(3997) **Teregtwijzingen**, betrekkelijk het Programma van de **Nieuw te bouwen Kerk** te VEGHEL, voorkomende in N°. 2106 van *de Tijd* van 28 Maart ll.

1°. De daarin besproken vaste grond wordt bedoeld *boven peil*;

2°. de teekeningen moeten op eene schaal van twee Ned. duimen per el gemaakt worden;

3°. men verlangt dat geene teekeningen gewasschen, noch in perspektief, maar alleenlijk geometraal in zuiveren omtrek vervaardigd worden.

LEESBIBLIOTHEEK

VOOR

CHRISTELIJKE HUISGEZINNEN.

Het eerste werk van deze Bibliotheek is heden verschenen en wordt aan de Inteekenaren verzonden.

Dit werk is getiteld:

SEPHORA

OF

ROME en JERUSALEM,

Episode uit de Joodsche Geschiedenis, uit het Fransch vertaald en ontleend aan de *Bibliothèque Chrétienne*, welke onder de bijzondere bescherming en hooge goedkeuring verschijnt van Monseigneur de Aartsbisschop van Tours, en in deze belangrijke Uitgave heeft **Sephora** reeds een zesden druk beleefd.

Men kan nog steeds inteekenen bij C. L. VAN LANGENHUYSEN te Amsterdam.

Te Amsterdam bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.